

Akkervogels in Noord-Holland

**GRAUWE
KIEKENDIEF**
KENNISCENTRUM
AKKERVOGELS

Akkervogels in Noord-Holland

Colofon

Auteur:

Popko Wiersema

© Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels 2018

Dit verslag is samengesteld in opdracht van Provincie Noord-Holland in het kader van de verslaglegging Biodiversiteit Noord-Holland.

Wijze van citeren:

Wiersma P. 2018. Akkervogels in Noord-Holland.

Rapport Stichting Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels, Scheemda.

Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels

Postadres: Postbus 46, 9679 ZG Scheemda

Bezoekadres: Nassaustraat 14, 9671 BW Winschoten

Website: www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Foto's omslag:

- boven: Mannetje blauwe kiekendief. © Rein Hofman

- onder: Vogelakker Waal en Burg. © Marc Plomp

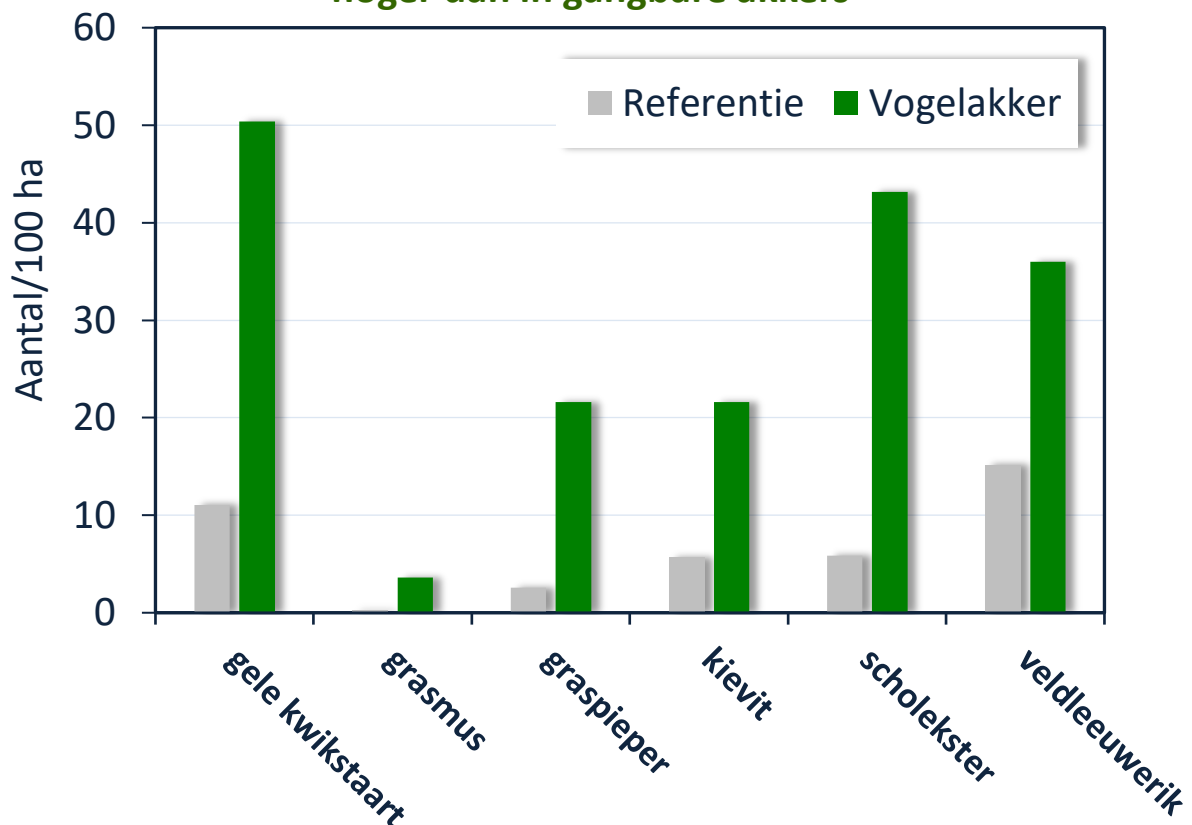
Noord-Holland voorloper op gebied van vogelakkers

Op Texel en in de Kop van Noord-Holland zijn de afgelopen jaren meerdere [vogelakkers](#) ingezaaid. Deze percelen combineren een meerjarig groenvoedergewas, zoals luzerne of klaver, met stroken natuurbraak en al dan niet stroken wintervoedsel. Doordat zo een natuurmaatregel wordt gecombineerd met een productiegewas heeft de boer minder onkosten en wordt ecologisch winst geboekt. De vogelakker zag in 2011 het licht in de vorm van een pilot in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid: Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels (GKA), voorheen Werkgroep Grauwe Kiekendief, werd in de gelegenheid gesteld om hun 'vogelakker'-concept in de praktijk te testen. De resultaten van de pilot waren zeer positief, bijvoorbeeld omdat het veel voedsel opleverde voor de bedreigde [grauwe kiekendieven](#). Op de meeste plekken in Nederland eten grauwe kiekendieven veldmuizen, maar die komen op Texel niet voor; wel komen op Texel Noordse woelmuizen voor, ook op de vogelakkers, en grauwe kiekendieven, maar ook velduilen, maken daar dankbaar gebruik van. De Noordse woelmuis staat als 'kwetsbaar' op de Nederlandse Rode Lijst. De luzerne/klaver is een aantrekkelijk gewas om in te broeden voor bijvoorbeeld veldleeuweriken, en omdat maai-intervallen langer zijn dan in graslanden hebben ze er een grotere kans om succesvol te broeden. De vegetatie van de natuurbraak en de bloeiende luzerne/klaver trekken insecten aan, die weer voer zijn voor veel vogels en kleine zoogdieren (ook de bedreigde duinparelmoervlinder werd waargenomen op de vogelakker). [In de winter](#) trekken de natuurbraakstroken veel roofvogels, uilen en zangvogels aan. Door de grotere omvang en de variatie aan gewassen hebben vogelakkers een duidelijke meerwaarde boven akkerranden. In 2015 werd een van de eerste vogelakkers in Nederland ingezaaid op Texel – twee anderen in Groningen en Flevoland –, als onderdeel van een door het Ministerie van EZ bekostigd [onderzoeksproject](#): een perceel van Natuurmonumenten van 22 ha nabij Waal en Burg. Later zijn daar andere vogelakkers bijgekomen op initiatief van [ANLV De Lieuw](#). Vanaf het begin zijn vogels, muizen en planten in de percelen gemonitord door Kenniscentrum Akkervogels, waarvan enkele resultaten hieronder worden beschreven.

Broedvogels

GKA telt jaarlijks alle broedvogels en wintervogels op de vogelakkers op Texel, en door ook te tellen in vergelijkbare referentiegebieden kan het effect van vogelakkers ook daadwerkelijk worden getoetst. In het broedseizoen worden de tellingen uit het MAS-meetnet (zie hieronder), die worden uitgevoerd over heel Texel, gebruikt als referentiemateriaal. Vooral grondbroedende zangvogels, Kieviten en scholeksters profiteren op Texel van de vogelakkers: broedvogeldichtheden van deze soorten zijn er aanzienlijk hoger dan in referentiegebieden in gangbaar akkerland.

Dichtheden van broedparen zijn op vogelakkers hoger dan in gangbare akkers

iMAS!

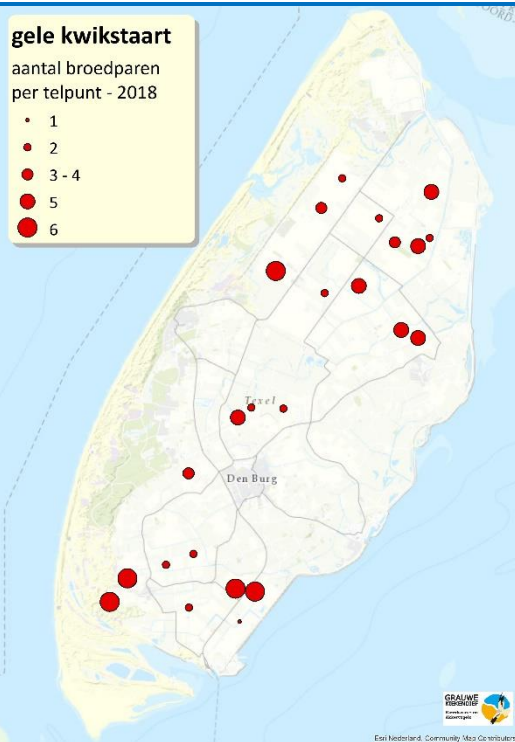
Met MAS kan meer gemonitord worden dan met gebiedsdekkende monitoring, doordat het een steekproefmethode hanteert: de tellingen streven niet naar volledigheid maar naar een representatieve steekproef van de algemenere of opvallende broedvogels – en zoogdieren – ter plekke. Door de geringe tijdsinspanning kan wel een groot gebied gemonitord worden zodat een goed beeld wordt verkregen van het aantallen en verspreiding van vogels in open landschappen in een omvangrijk gebied, zoals heel Texel of een hele provincie of regio. Sinds 2016 voert GKA ook MAS-tellingen uit op Texel om zo een beeld te krijgen van de lokale akkervogelpopulatie en om te dienen als referentie voor tellingen in de vogelakkers. Op de langere termijn kunnen op basis van deze data analyses van trends en van relaties met habitat en natuurmaatregelen worden uitgevoerd.

Verspreiding broedparen van enkele akkervogels, gebaseerd op MAS-tellingen van 2018.

gele kwikstaart

aantal broedparen
per telpunt - 2018

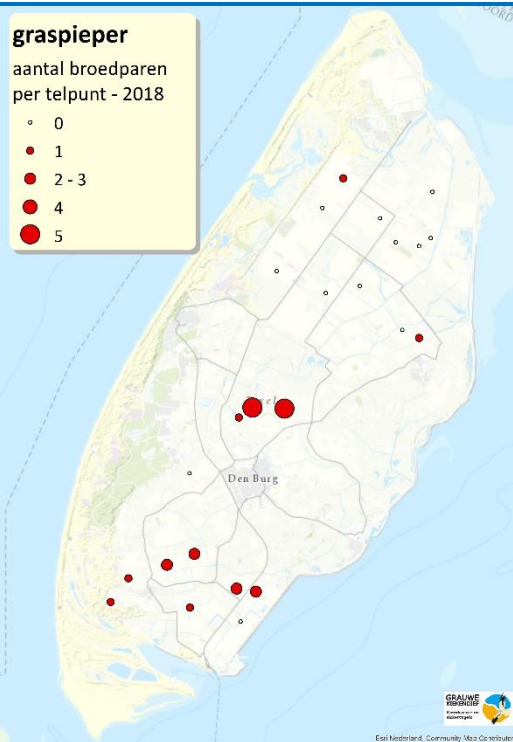
- 1
- 2
- 3 - 4
- 5
- 6

graspieper

aantal broedparen
per telpunt - 2018

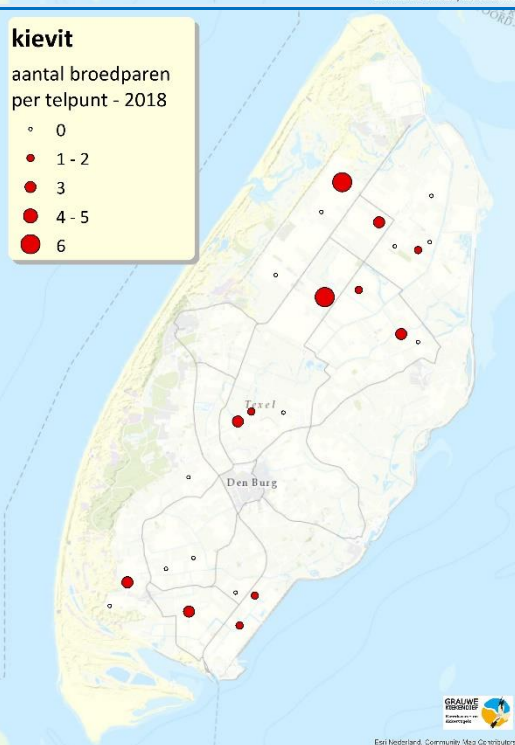
- 0
- 1
- 2 - 3
- 4
- 5

kievit

aantal broedparen
per telpunt - 2018

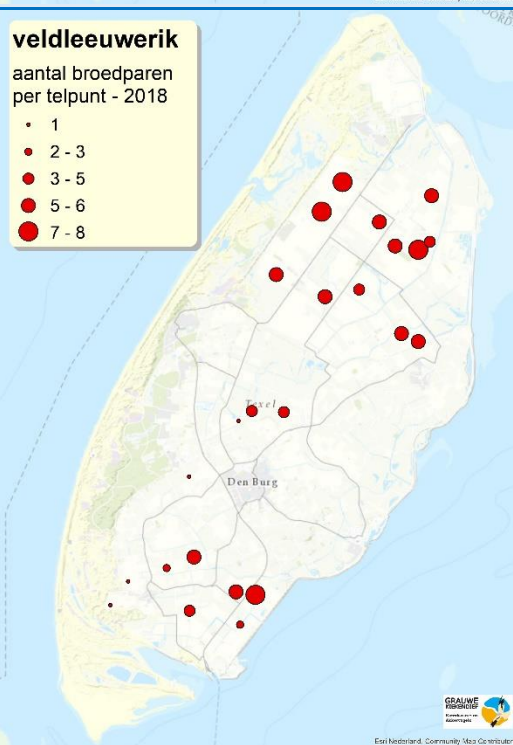
- 0
- 1 - 2
- 3
- 4 - 5
- 6

veldleeuwerik

aantal broedparen
per telpunt - 2018

- 1
- 2 - 3
- 3 - 5
- 5 - 6
- 7 - 8

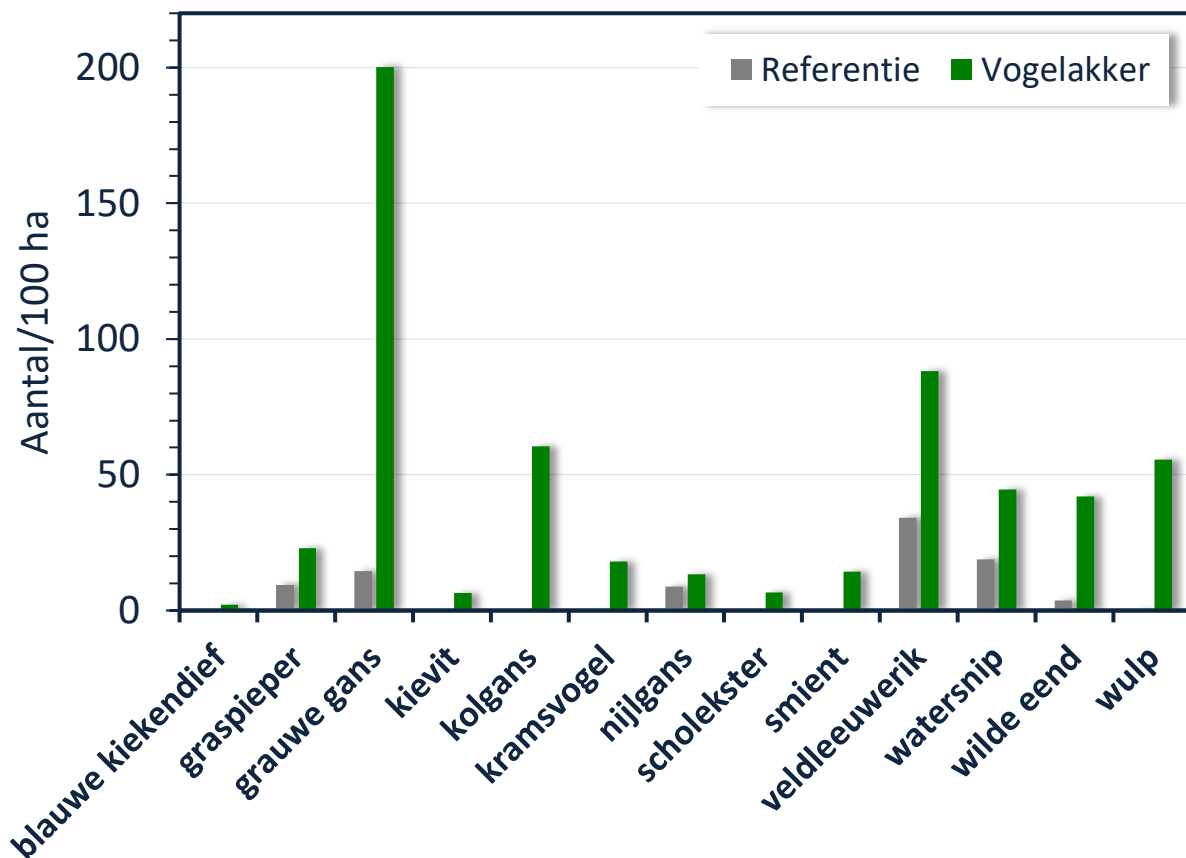
Vogels in winter

In de winter zijn er ook veel vogels die afkomen op het voedsel dat de vogelakkers biedt. In een vogelakker zijn granen meegezaaid in het mengsel en/of zijn ook stroken met wintervoer aanwezig.

In de natuurbraakstroken zijn naast de granen ook andere zaaddragende gewassen aanwezig. En, niet onbelangrijk, doordat de bodem een aantal jaren niet wordt geploegd zijn er veel muizen: voedsel voor roofvogels en uilen in de winter. GKA zoekt systematisch braakballen van velduilen op Texel; op zowel de kwelder van De Schorren als in de Prins Hendrik Polder zijn mooie aantallen verzameld. Uit de braakballen blijkt dat de velduilen op De Schorren zich sterk richten op het wad, met veel steltloper, met name bonte strandloper en tureluur, in de braakballen, en op de vogelakker wordt een relatief hoog aandeel Noordse woelmuizen aangetroffen in braakballen.

Op Texel ligt de vogelakker bij Waal en Burg grenzend aan een nat natuurgebied waardoor ook veel ganzen en eenden gebruik maken van het perceel. Het centrale deel van de vogelakker is ook vrij vochtig en daarmee op bepaalde momenten een magneet voor bijvoorbeeld ganzen, watersnippen en bokjes.

's Winters meer vogels die gebruik maken van vogelakkers dan gangbare akkers

Blauwe kiekendief Texel

De blauwe kiekendief is de zeldzaamste kiekendief in Nederland. Vroeger broedde de soort veelvuldig op de Waddeneilanden, maar tegenwoordig broeden ze, net als grijs kiekendieven,

ook [in grootschalige akkergebieden](#), en van de eilanden wordt alleen nog op Texel gebroed met 3–4 paar, en af en toe een of twee paartjes op Vlieland en Terschelling. Daarmee vervult Texel dus een belangrijk rol voor blauwe kiekendieven in Nederland! 's Winters overwinteren blauwe kiekendieven in Nederland, en zijn ze talrijker dan 's zomers (hierin verschillen ze dus met grauwe kiekendieven, die bezuiden de Sahel overwinteren). Blauwe kiekendieven kunnen ook jagen op de Noordse woelmuizen die op de vogelakkers aanwezig zijn, en 's winters zijn ze daar inderdaad diverse keren aangetroffen. In het broedseizoen zijn er ook al enkele waarnemingen van blauwe kiekendieven die daar proberen voedsel voor hun jongen te halen, wat mogelijk een belangrijke rol kan spelen in het verbeteren van hun reproductief succes op de eilanden ([Klaassen et al. 2014](#)). Door vogelakkers strategisch te plaatsen kunnen misschien meer blauwe kiekendieven naar deze plekken worden getrokken, in de hoop ze daarmee een steun in de rug te geven zodat de soort voor Texel en de Waddeneilanden behouden blijft.

Velduilen PH Polder (foto Jitty Hakkert, GKA, 20 december 2016).

Blauwe kiekendief boven vogelakker (foto Jitty Hakkert, GKA, Texel, 11 februari 2016).

Vogelakker Waal en Burg (foto Jitty Hakkert, GKA, mei 2016).

Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels

Postbus 46, 9679 ZG Scheemda

[website](#) | [twitter](#) | [facebook](#)